

অসমৰ পুৰণি খেল-ধেমালি

সুবোধ মল্লবৰুৱা

পাঠটো নিৰ্বাচন কৰাৰ উদ্দেশ্য :

সংসাৰ যাত্ৰাত আগুৱাই যাবলৈ হ'লে দেহ আৰু মনৰ সমানে উৎকৰ্ষ সাধন কৰিব লাগে। কাৰণ; সুস্থ শৰীৰ এটা জাতিৰ বাবে অমূল্য সম্পদ। শৰীৰ সুস্থ হ'লেহে এটা শক্তিশালী মন গঢ় লৈ উঠিব পাৰে। খেল-ধেমালিৰ মাজেৰে সুস্থ শৰীৰৰ লগতে সুস্থ মনো গঠন হয়। অসমৰ ইতিহাসৰ পাতনি মেলি চালে দেখিবলৈ পোৱা যায় যে আহোমৰ ৰাজ্য বিস্তাৰৰ লগে লগে অসমৰ ক্ৰীড়া ইতিহাসৰো আৰম্ভণি ঘটে। তাকেই পাঠটিত আলোচনা কৰা হৈছে। খেল-ধেমালিৰ প্ৰতি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ আগ্ৰহ বাঢ়িব বুলি বিবেচনা কৰি পাঠটি নিৰ্বাচন কৰা হৈছে।

লেখক পৰিচিতি :

সুবোধ মল্লবৰুৱাৰ ১৯৬৩ চনত জন্ম হয়। গুৱাহাটীৰ আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা কলেজীয়া শিক্ষা সমাপ্ত কৰি বৰুৱাই ভাৰতৰ ক্ৰীড়া সাংবাদিকতাৰ জগতখনত প্ৰবেশ কৰে। ১৯৮৭ চনৰ পৰা তেওঁ দৈনিক কাকত 'আজিৰ অসম' আৰু 'নতুন দৈনিক'ত উপ-সম্পাদক হিচাপে কাম কৰিছিল। বৰুৱাই ১৯৯১ চনত অসমৰ পুৰণি আৰু সম্ভ্ৰান্ত কাকত 'দৈনিক অসম'ত যোগ দিয়ে। বৰ্তমান এই কাকতত 'চিফ অৱ নিউজ ব্যুৰ' (Chief of News Bureau) হিচাপে কৰ্মৰত।

বৰুৱাৰ ক্ৰীড়া সম্পৰ্কীয় বিভিন্ন গ্ৰন্থ প্ৰকাশ হৈছে। এই গ্ৰন্থৰাজিৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য হ'ল— 'এথেল'ৰ পৰা শ্বিলঙলৈ', 'One More Six', 'বিখ্যাত ফুটবলাৰৰ ল'ৰালিকাল', 'জীৱন যৌৱন ক্ৰীড়াংগন' আৰু 'অসম ফুটবলৰ বৰ্ণিল যাত্ৰা'।

মূল পাঠ :

সুস্থ শৰীৰ এটা জাতিৰ বাবে অমূল্য সম্পদ। সুস্থ শৰীৰৰ অধিকাৰী হ'লেহে এটা শক্তিশালী জাতি আৰু এটা শক্তিশালী মন গঢ় লৈ উঠিব পাৰে। এই মতবাদে মানৱ জীৱনৰ জন্মলগ্নৰ পৰাই গা কৰি উঠিছে। খেলৰ ইতিহাস আৰু মানৱ জীৱনৰ ইতিহাস এটা মুদ্ৰাৰ ইপিঠি-সিপিঠি। এজন ব্যক্তিৰ জন্মৰ লগে লগেই তেওঁৰ মনত, কাম-কাজত প্ৰকাশ পায় ক্ৰীড়াৰ প্ৰতি অজানিত ভালপোৱা।

এতিয়া সমাজ জীৱনত তোলপাৰ লগোৱা ফুটবল, ক্ৰিকেট আদিক আদিকালত দেখিবলৈ পোৱা নগৈছিল ঠিকেই, কিন্তু ক্ৰীড়াৰ আদিম ৰূপে মানৱ জীৱনত তেতিয়াই ডেও দি গৈছিল। বিভিন্ন খেলসমূহ অন্য নামেৰে পৰিচিত আছিল। বিশ্বৰ সবাতোকৈ জনপ্ৰিয় খেল ফুটবলক চীনত তাহানি আখ্যা দিয়া হৈছিল ছু-চু (Tsu-chu)। ইয়াৰ পৰাই আমি অনুভৱ কৰিব পাৰোঁ ক্ৰীড়াৰ প্ৰতি মানুহৰ দুৰ্নিবাৰ আকৰ্ষণ অথবা দুৰ্বলতাৰ বতৰা। সেয়েহে ক্ৰীড়াৰ প্ৰতি বৰ অসমতো আদৰ আছিল। অসমৰ ইতিহাস গমি-পিতি চালে চ্যুকাফাই পাটকাই পৰ্বত পাৰ হৈ আহোম ৰাজ্য বিস্তাৰ কৰাৰ লগে লগে অসমৰ ক্ৰীড়া ইতিহাসৰ বৰ্ণময় আৰম্ভণি হোৱাৰ কথা ক'ব পাৰি। সেয়েহে অসমৰ ক্ৰীড়া ইতিহাসত আহোমৰ গৌৰৱপূৰ্ণ দিন আৰু আমাৰ অতিকৈ আদৰৰ বিহুৰ কথা সোণালী আখৰেৰে লিপিবদ্ধ থাকিব। বিহু আৰু আহোম যুগ অবিহনে অসমৰ ক্ৰীড়াই কাহানিও পূৰ্ণতা নাপায়।

অসমৰ ক্ৰীড়া জীৱনলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা পোৱা যায় জাতিটোৰ জাতীয় জীৱনৰ সৈতে ক্ৰীড়াৰ ঐতিহাসিক সম্পৰ্কৰ কথা। সেয়েহে বিহু আৰু ক্ৰীড়াৰ মাজত সম্পৰ্ক যুগমীয়া। তাহানি যেতিয়া চীনত ছু-চু খেলা হৈছিল ঠিক তেতিয়া আৰু তাৰ আগেয়ে আমি অসমীয়া জাতিয়ে খেলিছিলোঁ কণী যুঁজ, কড়ি যুঁজ আদি। এই আটাইবোৰক আমি খেল বুলি ধৰি ল'ব পাৰোঁ। ক্ৰীড়া হ'ল এক আনন্দ, শাৰীৰিক আৰু মানসিক সক্ষমতাৰ চূড়ান্ত প্ৰকাশ। প্ৰবীণ সাহিত্যিক হেম বৰগোহাঞিৰ 'বিহু আকৌ আহিল' শীৰ্ষক গ্ৰন্থখনত কণী যুঁজ সম্পৰ্কত বিস্তৃত আলোচনা কৰিছে। আনহাতে, যতীন বৰুৱাৰ 'বিহু উৎসৱৰ খেলা-ধূলা'ত এই বিষয়ে বিস্তৃতভাৱে প্ৰকাশ কৰিছে। 'বিহু আকৌ আহিল' শীৰ্ষক গ্ৰন্থখনত বিহুৰ আনন্দত মতলীয়া কণী যুঁজাৰসকলে কিদৰে শিৱসাগৰৰ বকতা মৌজা, নেমুগুৰি, হাটবৰ আৰু লাহৰীবৰত মিলিত হৈ খেলিছিল তাৰ সুন্দৰ উপমা পোৱা যায়। নেমুগুৰিত কৃষিজীৱীসকলে ধান কাটি বিহুৰ আনন্দত মতলীয়া হৈ কণী যুঁজৰ বাবে একগোট হোৱাৰ বিষয়েও উল্লেখ আছে। আনহাতে, হাজোৰ কণী যুঁজ, বুলবুলি চৰাইৰ যুঁজ, কড়ি যুঁজ আদি বিহুৰ সময়ত অনুষ্ঠিত কৰাৰ বিষয়েও জানিব পৰা গৈছিল। প্ৰকৃতৰ্থত বিহুৰ আলম লৈ বৰ অসমে এনেবোৰ খেলত অংশ লৈ মানসিক দৃঢ়তাৰ পৰিচয় দি আনন্দত মতলীয়া হৈ পৰিছিল।

বিহুৰ মাজেৰে অসমৰ ক্ৰীড়া অথবা খেলে শৈশৱত ভৰি দিলেও আহোম যুগত অসমৰ ক্ৰীড়াই গা কৰি উঠিছিল। আমি অসমত যদি ক্ৰীড়াৰ পৃষ্ঠপোষকতাৰ কথা কওঁ তেতিয়া হ'লে আহোম যুগক শ্ৰদ্ধা সহকাৰে সুঁৱৰিব লাগিব। আহোম স্বৰ্গদেউ অথবা ৰাজপৰিয়ালৰ পৰা খেলক যিদৰে পৃষ্ঠপোষকতা আগ বঢ়োৱা হৈছিল, সেয়া হয়তো আজিৰ চৰকাৰেও আগ বঢ়োৱা নাই। তাহানি এতিয়াৰ দৰে ক্ৰিকেট-ফুটবল আদি নাছিল। কিন্তু আছিল ম'হ যুঁজ, মাল যুঁজ, দৌৰা, তৰোৱাল খেল,

শেন মেলা, ঘোঁৰা দৌৰ, কাঁড় খেল ইত্যাদি। আমি ম'হ যুঁজক বৰ্তমান স্পেইনৰ বাফেলো যুঁজ, তৰোৱাল খেলক ফেন্সিং, ঘোঁৰা দৌৰক ইকুৱেষ্ট্ৰিয়ান, কাঁড় খেলক আৰ্চাৰী, মাল যুঁজক ৰেষ্টলিং বুলি ক'ব পাৰোঁ। এনেবোৰ খেলক ৰাজপৰিয়ালে অথবা আহোম শাসনকৰ্তাসকলে পৃষ্ঠপোষকতা আগ বঢ়াইছিল বিভিন্ন মাধ্যমেৰে। ৰজাঘৰে এই ক্ষেত্ৰত মুকলি মনেৰে কাম কৰি গৈছিল। তেতিয়াই বিশেষ বিশেষ খেলৰ বাবে বিষয়া, প্ৰশিক্ষক পৰ্যন্ত নিযুক্তি দি ক্ৰীড়াৰ প্ৰতি জনগণৰ মন আকৰ্ষণৰ প্ৰয়াস কৰিছিল। সেই কালৰ অন্যান্য ৰাজ্যসমূহত এনে কাৰ্যৰ বা আঁচনিৰ অভাৱ পৰিলক্ষিত হয়। এই দিশবোৰ পৰ্যালোচনা কৰাৰ আগেয়ে আমি উল্লেখ কৰাটো উচিত হ'ব যে এছিয়াৰ প্ৰথম স্প'ৰ্টছ পেভিলিয়ন অথবা ক্ৰীড়া পেভিলিয়নৰ কথা। এই পেভিলিয়নটো অন্য একো নহয়— অসমৰ সবাৰে পৰিচিত শিৱসাগৰৰ ৰূপহী পথাৰৰ ৰংঘৰ। ৰংঘৰে গৰ্বৰে সোঁৱৰায় আহোম যুগৰ ক্ৰীড়া প্ৰেমৰ কথা।

ৰংঘৰৰ লেখীয়া পেভিলিয়ন নিৰ্মাণৰ প্ৰচেষ্টা আৰম্ভ কৰিছিল স্বৰ্গদেউ ৰুদ্ৰসিংহই। কাঠৰ পাতেৰে এই পেভিলিয়ন নিৰ্মাণৰ বুনিয়াদ স্থাপন কৰিছিল। স্বৰ্গদেউ প্ৰমত্ত সিংহই ১৭৪৬ চনত ৰংঘৰক পূৰ্ণ ৰূপ দিয়ে। ৮৮ ফুট দৈৰ্ঘ্য আৰু ৩৬.৫ ফুট বহল পেভিলিয়নত একেলগে বহি আহোম ৰাজপৰিয়ালে উপভোগ কৰিছিল খেল আৰু বিহুৰ বিভিন্ন সমাৰোহৰ বহু উমাল মুহূৰ্ত। দুফুট মোটা ইটাৰে ইয়াৰ বেৰ নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল। তেলাল মাছ, মাটি দাইল, কণী, চাউল আৰু অন্যান্য কিছুমান বস্তুৰ মিশ্ৰণক চিমেণ্ট হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। এনেদৰেই নিৰ্মিত হৈছিল এছিয়াৰ প্ৰথমটো ক্ৰীড়া পেভিলিয়ন। এই পেভিলিয়ন নিৰ্মাণৰ পিছত কেইবাটাও বিধ্বংসী ভূমিকম্পই অসম জোকাৰি গৈছে; কিন্তু আটেশ বছৰ অতিক্ৰমৰ পাছতো ই গুৰু-গম্ভীৰভাৱে গৌৰৱেৰে থিয় দি আছে। পৰৱৰ্তী কালত ৰংঘৰৰ কাষতে স্বৰ্গদেউ ৰাজেশ্বৰ সিংহই

আন এটা পেভিলিয়ন নিৰ্মাণ কৰিছিল। ইংৰাজে ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ আধাৰত অসমক শাসনলৈ অনাৰ পাছত বথাম উপাধিৰ এজন শাসনকৰ্তাই অসমৰ গৌৰৱ ৰংঘৰক নিশ্চিহ্ন কৰাৰ পৰিকল্পনা ৰচিছিল। ব্ৰিটিছে ১৩০০ টকাত স্থানীয় এজন ব্যক্তিক ৰংঘৰটো বিক্ৰী কৰিছিল। তেতিয়াই ইয়াক ভাঙি দিয়াৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছিল বুলি পৰাগধৰ চলিহাৰ Aspects of Assamese Culture নামৰ গ্ৰন্থত উল্লেখ কৰা হৈছে। তথাপি ৰংঘৰে আজিও ৰূপহীপথাৰত গৌৰৱৰ চানেকি হৈ আহোম যুগৰ গৌৰৱপূৰ্ণ ক্ৰীড়া পৃষ্ঠপোষকতাৰ কথা সোঁৱৰাই আছে।

ৰংঘৰত বহি আহোম ৰাজপৰিয়ালৰ লোকসকলে খেল উপভোগ কৰাতেই নিজৰ দায়িত্ব শেষ কৰা নাছিল বুলি পূৰ্বেই উল্লেখ কৰা হৈছে। তেওঁলোকে নিযুক্তি দিছিল বিষয়া-কৰ্মচাৰীক। শেন মেলাৰ বাবে শেনচোৱা বৰুৱা আৰু শেনচোৱা বৰাক নিযুক্তি দিছিল। একেদৰেই চৰাইক প্ৰশিক্ষণ দিবলৈও প্ৰশিক্ষকৰ ব্যৱস্থা কৰি দূৰদৰ্শিতাৰ প্ৰমাণ দিছিল। আজিৰ দিনত পূৰ্বোত্তৰৰ বৃহত্তম মহানগৰী গুৱাহাটী মুকলি ঠাই অথবা খেলপথাৰ সংৰক্ষণক লৈ সংকটৰ সন্মুখীন হৈছে। আহোম যুগত ইয়াৰ ওলোটা পৰিৱেশ বিৰাজ কৰিছিল। আহোম যুগত ক্ৰীড়াৰ বাবে বিষয়া নিযুক্তি, প্ৰশিক্ষণশালা গঢ়ি তোলাৰ বাহিৰেও মুকলি ঠাই সংৰক্ষণ কৰি এক যাউতিযুগীয়া দৃষ্টান্ত স্থাপন কৰিছিল। খেলক লৈ বিশ্বত আধুনিক ধ্যান-ধাৰণা সৃষ্টি হোৱাৰ আগেয়ে এনেদৰে খেলৰ বাবে খেলপথাৰ সংৰক্ষণ, খেলৰ নায়কসকলক প্ৰশিক্ষণ দিয়াৰ ধাৰণা সঁচাকৈয়ে চমৎকাৰ। অসমত এনেবোৰ উদাহৰণ থকা সত্ত্বেও আজিৰ অসমত এই দিশবোৰৰ ক্ষেত্ৰত আমি দুখীয়া হিচাপেই পৰিচিত হৈ আছোঁ।

আহোম যুগত ৰাজপৰিয়ালে আমোদ-প্ৰমোদৰ বাবে এনেবোৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিলেও ইয়াৰ প্ৰভাৱ আছিল অপৰিসীম। ৰজাঘৰৰ তৰফৰ

পৰা এই খেলসমূহত শ্ৰেষ্ঠতা অৰ্জন কৰাজনক বাঁটা অথবা চাকৰি আদিত পদোন্নতি দিয়াৰ ব্যৱস্থাও কৰিছিল।

আহোম যুগত মাল যুঁজ, ম'হ যুঁজ আদিয়ে দৰ্শকক আহ্বাদিত কৰিলেও শেন আৰু কণুৱাৰ খেলে সবাকৈ অধিক আমোদ দিছিল। এই শেন আৰু কণুৱাৰ খেলৰ বাবে স্থাপন কৰা হৈছিল চৰাইচোং। ছয়-সাতখন মুকলি খেলপথাৰক লৈ চিহ্নিত কৰা হৈছিল চৰাইচোঙক। শেন মেলাত অংশ লোৱা শেন চৰাইক প্ৰশিক্ষকসকলে দিয়া অভিনৱ প্ৰশিক্ষণ মন কৰিবলগীয়া আছিল। বিশেষকৈ খেলৰ মাজত শেন চৰাইটোৱে কণুৱাক বধ কৰি ঠোটেৰে কামুৰি আকাশলৈ গৈ অভিনৱ ছন্দেৰে খৰলুটি মাৰি তললৈ নামি অহাৰ দৃশ্য চাই থাকিবলগীয়া আছিল। ইয়াৰ দ্বাৰা তাহানিৰ প্ৰশিক্ষণ পদ্ধতি কিমান উচ্চমানৰ আছিল তাক জানিব পাৰি। বংঘৰক কেন্দ্ৰ কৰি অনুষ্ঠিত হৈছিল এইবিধ খেল।

নিশ্চয় সকলোৱে প্ৰশ্ন কৰিব শেন মেলাটো কেনেধৰণৰ খেল? শেন মেলাৰ বাবে স্বৰ্গদেউসকলে চৰাইচোং স্থাপন কৰিছিল। চৰাইচোং হ'ল ছয়-সাতখন পথাৰৰ মুকলি অঞ্চল। কণুৱা চৰাইৰ প্ৰিয় খাদ্য হ'ল মাছ। কণুৱা চৰাইক ধৰি খাৱৈত ভৰাই নিয়মীয়াকৈ মাছ খাবলৈ দি চৰাইচোঙত এৰি দিয়া হৈছিল। খেল অনুষ্ঠিত হোৱাৰ কেইবাদিনো আগৰ পৰা কণুৱা চৰাই ধৰি আনি চৰাইচোঙত এৰি দিছিল। ইফালে শেনচোৱা বৰুৱা অথবা শেনচোৱা বৰাই শেন চৰাইক বিভিন্ন ধৰণে প্ৰশিক্ষণ দিছিল। এই শেন খেলৰ নিৰ্দিষ্ট দিনটোত ৰজা-প্ৰজা-বিষয়া চৰাইচোঙলৈ কণুৱা চৰাইক গৈ ভয় খুৱাই দিয়াত কণুৱাই নিজৰ প্ৰাণ বচাবলৈ আকাশলৈ উৰি গৈছিল। সেই মুহূৰ্ততে শেন মেলা আৰম্ভ হৈছিল। কণুৱাই আকাশৰ বহু ওপৰলৈ গৈ অস্পষ্ট হোৱাৰ সময়ত শেনচোৱা বৰুৱা অথবা শেনচোৱা বৰাই শেন মেলি দিয়ে। শেন চৰাইসমূহে পলকতে গৈ কণুৱা চৰাইৰ জাকত সোমাই যুঁজ কৰিবলৈ

ধৰে। এই যুঁজত শেন চৰাই কিমান সফল হয় সেয়া শেনচোৱা বৰুৱা অথবা শেনচোৱা বৰাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। পাকৈত শেন চৰায়ে কেতিয়াবা কেইবাটাও কণুৱা চৰাই মাৰি পেলায়। কণুৱা চৰাই আকাশৰ পৰা ধপচকৈ মাটিত পৰিলে, সেই খেল চাই থকা ৰজা-প্ৰজাৰ আনন্দৰ সীমা নোহোৱা হৈছিল। এইদৰে কেতিয়াবা শেনটোৱে যুঁজি যুঁজি এটা মৰা কণুৱাক ঠোঁটেৰে কামুৰি আকাশলৈ গৈ অভিনৱ ছন্দেৰে তললৈ নামি আহে। এনে সময়তে দুজন শেনচোৱাই এখন কাপোৰ মেলি ধৰে আৰু শেন আৰু প্ৰাণহীন কণুৱাটো কাপোৰত পৰে। এই শেন মেলাত কৃতিত্ব দেখুওৱা শেনৰ গৰাকীক বাঁটা দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। মাঘ মাহৰ পৰা ব'হাগ মাহলৈ অনুষ্ঠিত এই শেন মেলাত যদি শেন চৰাইটোৱে কণুৱাৰ সৈতে যুঁজ নকৰি ক'ৰবালৈ পলাই যায় তেন্তে শেনৰ গৰাকীক বাঘ ঢকাৰে শাস্তি দিয়া হৈছিল।

তদুপৰি ম'হ যুঁজ, বাঘ-ভালুকৰ যুঁজ, হাতী যুঁজ আদি ৰংঘৰৰ সন্মুখত অনুষ্ঠিত হৈছিল। শেন মেলাৰ লেখীয়াকৈ হাতী যুঁজৰ বাবে ৰংঘৰৰ উত্তৰ পিনে হাতীশাল স্থাপন কৰা হৈছিল। এনেদৰে আমি জানিব পাৰোঁ অ'হতগুৰিৰ ম'হ যুঁজৰ কথা। ইয়াৰ দ্বাৰা এনেবোৰ খেল অসমৰ অন্যান্য ঠাইতো যে অনুষ্ঠিত হৈছিল তাক জানিব পাৰি।

আহোম যুগত ক্ৰীড়াই সৰ্বাধিক পৃষ্ঠপোষকতা পাইছিল স্বৰ্গদেউ ৰুদ্ৰসিংহৰ দিনত। আহোম ৰাজ্যৰ বিভিন্ন অঞ্চলত পুখুৰী খান্দি জলক্ৰীড়াৰ প্ৰতি (সাঁতোৰ আদি) জনসাধাৰণক আকৃষ্ট কৰিছিল। অৱশ্যে তেওঁ পেভিলিয়নসদৃশ মঞ্চ নিৰ্মাণ কৰিও খেলৰ প্ৰতি থকা তেওঁৰ মোহ প্ৰকাশ কৰিছিল। তেওঁ ১৫-১৬ হাতৰ শালকাঠৰ খুঁটাৰে নিৰ্মাণ কৰিছিল এই মঞ্চ। আহোম যুগৰ কে'বাবিধো খেল এতিয়া লুপ্তপ্ৰায়। এইখিনিতে উল্লেখ কৰাটো উচিত হ'ব যে আহোম যুগত কোনো ৰজাৰ অভিষেক হ'লে অথবা ৰাজপৰিয়ালত পুত্ৰ আদিৰ জন্ম

হ'লে প্ৰায় এসপ্তাহ জুৰি বিভিন্ন খেলৰ আয়োজন কৰিছিল। ই বৰ্তমান ক্ৰীড়া সমাৰোহৰ লেখীয়া আছিল।

এতিয়া আহোঁ বিহুৰ সময়লৈ। বিহুৰ সময়ত নৈ, পুখুৰী আদিত নাওখেল অনুষ্ঠিত হৈছিল। একেদৰে কিছুমান পাহোৱাল ডেকা ল'ৰাই মালযুঁজত ভাগ লৈছিল। এই মালযুঁজ বৰ্তমানৰ ৰেষ্ঠলিং অথবা মল্লযুদ্ধৰ লেখীয়া আছিল। ইয়াৰ উপৰি মহাবাহু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দুয়োপাৰে অসংখ্য খেল জনসাধাৰণৰ মাজত প্ৰচলিত আছিল। এই খেলসমূহৰ অন্যতম হ'ল— হাউ খেল, টোপ খেল, টাংগুটি, ঘিলা খেলা, লুকা-ভাকু, বুদ্ধিয়া হাউ, কড়ি খেল ইত্যাদি। হাউগুদু খেলক বৰ্তমান কাবাডীৰ আদিৰূপ বুলিব পাৰোঁ। হাউগুদুক কৰ্ণাটকত ছেদুগুদু, কেৰালাত ৰণ্ডি কালি, পঞ্জাবত জব্বৰ ঘানা হিচাপে জনা যায়। এই সময়ৰ আন এবিধ প্ৰিয় খেল হ'ল— টোপ। ইয়াৰ জন্ম ক'ত হৈছিল সেয়া কোনেও ক'ব নোৱাৰে। এইবিধ খেল যে আহোম যুগতো জনপ্ৰিয় আছিল তাৰ অলেখ উদাহৰণ পোৱা যায়। ব্ৰিটিছ ৰাজত্বৰ শেষছোৱাত তেজপুৰৰ পৰা আঠ কিলোমিটাৰ দূৰৰ মদপীৰ ঢেকেৰিপাৰ নামৰ বৃহৎ বাকৰি এখনত এইবিধ খেলৰ সমাৰোহ অনুষ্ঠিত হৈছিল। পাছত কোকৰাঝাৰৰ বিনোদ ব্ৰহ্ম নামৰ এগৰাকী খেলুৱৈয়ে এইবিধ খেল জনপ্ৰিয় কৰি তোলাৰ বাবে প্ৰয়াস কৰিলেও ই সফল নহ'ল। আমাৰ থলুৱা খেলবিলাক একত্ৰিত কৰি ইয়াক জনমানসত প্ৰতিষ্ঠিত কৰাৰ বাবে ১৯৮৯ চনত অৱশ্যে প্ৰচেষ্টা আৰম্ভ কৰিছিল ভাৰত চৰকাৰৰ তৰফৰ পৰা। ভাৰতীয় ক্ৰীড়া প্ৰাধিকৰণ অথবা ছাইৰ তৰফৰ পৰা শিৱসাগৰৰ ঐতিহ্যমণ্ডিত ৰংঘৰৰ বাকৰিত ১৯৮৯ চনত ইণ্ডিজেনাছ গেমছ নাম দি ক্ৰীড়া সমাৰোহ আয়োজন কৰিছিল। উল্লেখযোগ্য যে ভাৰতীয় ক্ৰীড়া প্ৰাধিকৰণৰ তৰফৰ পৰা পূৰ্বোক্তৰত এনেদৰে থলুৱা খেলসমূহ পুনৰুদ্ধাৰৰ বাবে প্ৰচেষ্টা চলালেও সেই প্ৰচেষ্টা এবাৰতে থমকি ৰয়। ইণ্ডিজেনাছ গেমছৰ সৈতে সম্পৰ্ক ৰখা টোপ

খেলৰ সৈতে বৰপেটা অঞ্চলৰ ঐতিহ্যমণ্ডিত চেমনা অনা খেলৰ অনেক মিল পোৱা যায়। চেমনা অনা খেল সাধাৰণতে শীতকালত অনুষ্ঠিত হৈছিল। বৰপেটা অঞ্চলত চেমনা অনাৰ অৰ্থ হ'ল কোনো বিপত্নীকে কোনো বাঁৰী তিৰোতাক পত্নীৰূপে অনা। দুটা দলৰ মাজত অনুষ্ঠিত এইবিধ খেলত এটা দলত চাৰিজনৰ পৰা ১০ জন বা ততোধিক খেলুৱৈ থাকে। বয়সৰ তাৰতম্য লৈও খেলুৱৈৰ সংখ্যা কম-বেছি কৰা হয়। খেলৰ সঁজুলি হিচাপে এটা বল ব্যৱহাৰ কৰা হয়। আহল-বহল মুকলি ঠাইত এইবিধ খেল খেলা হৈছিল। এইবিধ খেল ক'ত কেতিয়া কোনে আৰম্ভ কৰিছিল, সেয়া কোনোৱে নাজানে। কিন্তু এটা কথা ঠিক, এই খেলত ব্যৱহাৰ কৰা বলটো দুয়োটা দলে দলিওৱাৰ পাছত যিটো দলে অধিক চেমনা আনিব, সেই দলটোৱেই বিজয়ী হ'ব। অৰ্থাৎ এটা মূৰৰ পৰা এটা দলে খুব জোৰেৰে ওপৰলৈ দলিয়ালে আনটো দলে ওপৰতে ধৰিব লাগিব। ইয়াৰ পাছত যিটো দলে প্ৰথমে বলটো ধৰে তেওঁ মধ্যবৃত্ত এটাত থিয় হৈ থাকে। আনহাতে, অন্য দলৰ বল শূন্যত ধৰা খেলুৱৈজনে বলটো মধ্যবৃত্তত থকা খেলুৱৈলৈ উদ্দেশ্য কৰি দলিয়ায়। এই বলটো যদি মধ্যবৃত্তত ৰৈ থকা খেলুৱৈজনৰ গাত লাগে তেন্তে তেওঁক চেমনা আখ্যা দি প্ৰতিপক্ষৰ দললৈ অনা হয়। এনেদৰেই চেমনা অনা খেলটো খেলা হয়। বৰপেটা অঞ্চলত এইবিধ খেল খুব জনপ্ৰিয় হ'লেও আৰু কিছুমান থলুৱা খেল জনসাধাৰণৰ মাজত প্ৰচলন আছিল। এইসমূহৰ ভিতৰত গন্ধ হাউ, লালী, ফুৰ্তি বা গোলা, হাফলা, ঘিলা, বহী টনা, কধৰা টনা, কুকুৰা যুঁজ, টাংগুটি, ভটাগুটি, মুঠি ভটা, বাঘবোল, মংগল পাঠা, হাতবল, বৈঠা বল, তিনিঠেঙীয়া দৌৰ, টেকেলি ভঙা, গছ কপটি, থাটি কপটি আদিৰ কথা বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। এইসমূহ খেলৰ ভিতৰত বৈঠা বল, হাতবলৰ সৈতে ক্ৰিকেট খেলৰ সাদৃশ্য আছে।

এই লোক-ক্ৰীড়াসমূহৰ জন্ম ক'ত বা কেনেকৈ আৰম্ভ হৈছিল তাৰ সঠিক উত্তৰ পোৱা নাযায়। অৱশ্যে এই লোক-ক্ৰীড়াসমূহৰ আলম

লৈ অঞ্চলসমূহত সৃষ্টি হৈছিল অনেক লোকগীত। এইসমূহ খেলৰ উপৰি অসমত জনপ্ৰিয় আছিল ম'হ যুঁজ। স্পেইনত বৰ্তমান সবাতোকৈ জনপ্ৰিয় খেল বাফেলো যুঁজ। ইয়াৰ লেখীয়াই আছিল ম'হ যুঁজ। ম'হ যুঁজ আহোমৰ যুগতে আৰম্ভ হৈছিল। কিন্তু ইয়াৰ বিস্তৃতি আছিল অনেক। ভয়াৱহ এইবিধ খেল এতিয়াও মৰিগাঁৱৰ আঁহতগুৰিত ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাইপথৰ কাষত আয়োজিত হয়। খেল চলি থকাৰ সময়ত জুম বান্ধি সকলোৱে এইবিধ খেল উপভোগ কৰে। আঁহতগুৰিত কেইদিনমানৰ ব্যৱধানত দুবাৰ এই ম'হ যুঁজ অনুষ্ঠিত হয়। প্ৰথমবাৰ মাঘৰ বিহুত আৰু দ্বিতীয়বাৰ ২৬ জানুৱাৰীত গণতন্ত্ৰ দিৱস উপলক্ষে এই খেল অনুষ্ঠিত হয়। আঁহতগুৰিৰ বাহিৰেও মিকিৰভেটা, চৰাইবাহী, বৰভগীয়া, বাৰপূজীয়া, গোণামাৰা, বৰামাৰা, দমাল, বৰশীবন্ধা, দুৰিখলি আদিত ম'হ যুঁজ অনুষ্ঠিত হয়। মাঘৰ বিহুৰ সময়ত ম'হ যুঁজ অনুষ্ঠিত হয় সেই ঠাইসমূহত। এই ম'হ যুঁজত কোনো নিৰ্দিষ্ট নীতি-নিয়ম দেখা পোৱা নাযায় যদিও প্ৰতিযোগিতাত বিজয়ী হোৱা ম'হৰ গৰাকীৰ বাবে এই কৃতিত্ব গৌৰৱ আৰু আত্মসন্মানৰ কথা বুলি ধৰা হয়। এইখিনিতে উল্লেখ কৰাটো উচিত হ'ব যে এই যুঁজৰ ভালেমান দিন আগৰ পৰা যুঁজাৰু ম'হক কামৰ বোজা কমাই ভালকৈ তত্বাৱধান লোৱা হয়। খাদ্যৰ ওপৰতো যথেষ্ট গুৰুত্ব দিয়া হয় আৰু ম'হ প্ৰতিপালন কৰা ঠাই টুকুৰাত আন মানুহ যোৱাটো বন্ধ কৰি দিয়া হয়। শেষ নিশা ম'হক চৰাবলৈ নিয়া হয় যাতে বেলি উঠালৈ ম'হে পেট পূৰাই খাব পাৰে। পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা হৈছে এইবিধ খেলৰ ভয়াৱহতাৰ কথা। কেতিয়াবা দুয়োটা ম'হে কেবাঘণ্টাও যুঁজ কৰে। এনে এক উদাহৰণ পোৱা যায় চৰাইবাহীত ৮২ চনৰ ম'হ যুঁজৰ সময়ত। হাজাৰ হাজাৰ জনসাধাৰণৰ উপস্থিতিত সেইদিনা দুটা ম'হে ১৪০ মিনিট একেৰাহে যুঁজ কৰিছিল। সেইদিনা ম'হ দুটাৰ শিঙৰ খুন্দাত এটা ম'হৰ বাঁও শিংটো গুৰিতেই ভাগি গৈছিল।

ইয়াৰ পাছতো ম'হটোৱে পৃষ্ঠভংগ দিয়া নাছিল। দুই মিনিট প্ৰবল পৰাক্ৰমেৰে যুঁজ কৰিছিল ম'হটোৱে। এটা সময়ত ম'হটোৱে নিজৰ দুৰ্দশাৰ কথা বুজিব পাৰি খেলপথাৰৰ পৰা তৰা-নৰা ছিঙি প্ৰাণৰক্ষাৰ বাবে পলাই গৈছিল। ম'হ যুঁজ অৱশ্যে এতিয়াও বিভিন্ন অঞ্চলত চলি আছে। এনেবোৰ দিশৰ সন্দৰ্ভত ড° বি. কে. বৰুৱাৰ A Cultural History of Assamত ভালদৰে বৰ্ণোৱা আছে। সেয়ে নহয়, ফুল কোঁৱৰ আৰু মণি কোঁৱৰৰ গীতসমূহত অসমৰ থলুৱা খেলসমূহৰ ভিতৰত অন্যতম জনপ্ৰিয় ঘিলা খেলৰ সুন্দৰ বৰ্ণনা আছে। ঘিলা খেলত দুই ইঞ্চি ব্যাসাৰ্ধৰ এটি চেপেটা গুটি ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এই চেপেটা গুটিটোৱে সামান্য ব্যৱধানত একে শাৰীত পুতি থোৱা কেইটামান ঘিলালৈ দলিয়াব লাগে। এই ঘিলাবোৰে একে শাৰীত ৰখা ঘিলাত যদি খুন্দা খুৱাব পাৰে তেন্তে খেলুৱৈজনে ঘিলাটো লাভ কৰে। এনেদৰে যিজনে আটাইতকৈ বেছি ঘিলা জয় কৰে, তেওঁক সময়ত বিজয়ী বুলি ঘোষণা কৰা হয়। উল্লেখ্য যে ঘিলা খেলৰ বিষয়ে গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ 'আগৰ দিন আৰু এতিয়াৰ দিন' শীৰ্ষক নিবন্ধত সুন্দৰভাৱে উল্লেখ আছে। আনহাতে, কথা গুৰুচৰিতত ভটাগুটি, বাঘবোল আদি খেলৰ বিৱৰণ পোৱা যায়। এনেদৰে অসমৰ গ্ৰাম্য জীৱনত অনেক থলুৱা খেলৰ আভাস পোৱা যায়। সমাজ জীৱনত 'ফুল ফুলতী' নামৰ আন এবিধ খেলো যথেষ্ট সমাদৃত হৈছিল। 'ফুল ফুলতী' খেল ছোৱালীৰ মাজতহে আবদ্ধ। এই খেলত সৰু সৰু বল বা গুটিৰে তিনিটা শাৰী সজোৱা হয়। প্ৰতিটো শাৰীত সমান সমান গুটি ৰাখিব লাগে আৰু প্ৰতিটো গুটিৰ ব্যৱধানো সমান হ'ব লাগিব। ইয়াৰ পাছত প্ৰতিজন অংশগ্ৰহণকাৰীয়ে গুটিৰ চাৰিওপিনে এটা বৃত্ত আঁকিব লাগিব। এনেদৰে বৃত্ত আকোঁতে কোনো প্ৰতিযোগীয়ে যদি গুটি স্পৰ্শ কৰে তেন্তে তেওঁক খেলৰ বাহিৰ হোৱা বুলি ধৰা হয়।

এনেদৰে বিভিন্ন স্থানত এনেবোৰ খলুৱা খেলৰ প্ৰচলনৰ আভাস পোৱা যায় যদিও এতিয়া এনেবোৰ খেল লুপ্তপ্ৰায়। অৱশ্যে দক্ষিণ কামৰূপৰ বিভিন্ন অঞ্চলত সুঁৱৰী উৎসৱত মালযুঁজ খেল এতিয়াও প্ৰচলিত আছে। এনে খেল চাবলৈ এতিয়াও জনসমাগম হয়। এতিয়া আধুনিক খেলসমূহৰ আগত এই খেলসমূহ জঁই পৰি ক্ৰমে নাইকিয়া হোৱাৰ লেখীয়া অৱস্থা এটাৰ সৃষ্টি হৈছে।

কঠিন শব্দৰ অৰ্থ :

ক্ৰীড়া — খেলা।

অভিনৱ — নতুন।

পৃষ্ঠপোষক — হিতাকাঙ্ক্ষী, সহায়ৰ হাত আগ বঢ়াওতা।

বাঘচকা — দুয়োহাত লগাই মৰা ডাঙৰ চাপৰ, পিঠিত গাৰ বলেৰে মৰা ঢকা।

আৰ্চাৰী — কাঁড় খেল।

যাউতিযুগীয়া — যুগমীয়া, চিৰস্থায়ী।

প্ৰশ্ন আহি

(ক) অতি চমু প্ৰশ্ন : (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক — ১)

- ১। 'বিহু আকৌ আহিল' গ্ৰন্থখন কোনে ৰচনা কৰিছিল?
- ২। প্ৰথম আহোম ৰজাজনৰ নাম কি আছিল?
- ৩। ক্ৰীড়া কি?
- ৪। বিশ্বৰ সৰ্বাতোকৈ জনপ্ৰিয় ফুটবল খেলক চীনত তাহানি কি আখ্যা দিছিল।
- ৫। চীনত ছু-চু খেলৰ প্ৰচলন থকাৰ সময়ত অসমত কি কি খেলৰ প্ৰচলন আছিল?

(খ) চমু প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক— ২ অথবা ৩)

- ১। ঢোপ খেলৰ প্ৰচলন ক'ত, কেনেকৈ হৈছিল বৰ্ণনা কৰা।
- ২। বৰপেটা অঞ্চলত প্ৰচলিত থলুৱা খেলসমূহ কি কি?
- ৩। বংঘৰৰ বাকৰিত অনুষ্ঠিত হোৱা খেলসমূহৰ নাম লিখা।
- ৪। ইণ্ডিজেনাছ গেম্ছ কোনে, ক'ত, কেতিয়া অনুষ্ঠিত কৰিছিল?
- ৫। 'ফুল-ফুলতী' খেল কিদৰে খেলা হয়, পাঠৰ আধাৰত লিখা।

(গ) দীঘল প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক — ৪ অথবা ৫)

- ১। আহোম যুগত কোন বজাৰ দিনত ক্ৰীড়াই সৰ্বাধিক পৃষ্ঠপোষকতা পাইছিল? তেওঁৰ খেলৰ প্ৰতি থকা মোহ কেনেদৰে প্ৰকাশ পাইছিল, তাৰ এটি চমু বৰ্ণনা দিয়া।
- ২। অসমৰ কড়ি খেলৰ বিষয়ে এটি প্ৰবাদ আছে। তাৰ এটি চমু বিৱৰণ দিয়া।
- ৩। পুৰণি কালত বিহুৰ সময়ত কেনে ধৰণৰ খেল অনুষ্ঠিত হৈছিল?
- ৪। আহোম যুগৰ আটাইতকৈ জনপ্ৰিয় খেলবিধ কি? এই খেল সম্পৰ্কে চমুকৈ লিখা।
- ৫। ঢেমনা অনা খেল কোন অঞ্চলত প্ৰচলিত? খেলবিধ সম্পৰ্কে চমুকৈ লিখা।

পাঠবোধ :

সুস্থ শৰীৰে সুস্থ মন গঠন কৰে। সুস্থ শৰীৰেই হৈছে একোটা জাতিৰ অমূল্য সম্পদ। সুস্থ শৰীৰৰ অধিকাৰীয়েহে এটা শক্তিশালী জাতিৰ পৰিচয় কঢ়িয়াই অনাৰ লগতে এটা শক্তিশালী মন গঢ়ি তুলিব পাৰে। ঠিক তেনেদৰে ক্ৰীড়াও এটা জাতিৰ গৌৰৱৰ ঘাই হেতু আৰু লগতে জাতিক সুস্থ-সবলৰূপে গঢ়ি তোলাৰ এটি সহজ মাধ্যম।

বৰ্তমান সমাজ জীৱনত খেল-ধেমালিয়ে অগ্ৰগতি লাভ কৰাৰ দৰে আদিম কালতো খেলক যথেষ্ট প্ৰাধান্য দিয়া হৈছিল। অসমৰ ক্ৰীড়া ক্ষেত্ৰলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে বিহু আৰু ক্ৰীড়াৰ মাজত সম্পৰ্ক যুগমীয়া। কৃষিজীৱী লোকসকলে ধান কাটি বিহুৰ আনন্দত মতলীয়া হৈ কণী যুঁজ, বুলবুলি চৰাইৰ যুঁজ, কড়ি যুঁজ আদি খেল অনুষ্ঠিত কৰিছিল। ক্ৰীড়া হ'ল এক আনন্দ, শাৰীৰিক আৰু মানসিক সক্ষমতাৰ চূড়ান্ত প্ৰকাশ। এই তিনিওটাৰ ওপৰত লক্ষ্য ৰাখি অসমীয়া জাতিয়ে বিভিন্ন খেল খেলিছিল।

বিহুৰ মাজেৰে অসমৰ ক্ৰীড়াই শৈশৱত ভৰি দিলেও আহোম যুগত অসমৰ ক্ৰীড়াই গা কৰি উঠিছিল। আহোম স্বৰ্গদেউ বা ৰাজপৰিয়ালৰ পৰা খেলক যিদৰে পৃষ্ঠপোষকতা আগ বঢ়োৱা হৈছিল, সেয়া বৰ্তমানৰ চৰকাৰেও হয়তো আগবঢ়োৱা নাই। আহোম যুগৰ ক্ৰীড়া-প্ৰেমৰ কথা সোঁৱৰায় শিৱসাগৰত প্ৰতিষ্ঠিত ৰংঘৰে। আহোম ৰাজপৰিয়ালে খেল উপভোগ কৰাটোকে উদ্দেশ্যৰূপে নলৈ জীৱ-জন্তু, চৰাই আদিক প্ৰশিক্ষণ দিয়াৰ বাবে বিভিন্ন প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত বিষয়া-কৰ্মচাৰীক নিয়োগ কৰিছিল। জীৱ-জন্তু, চৰাই-চিৰিকটিবোৰৰ মাজত কৃতিত্বৰ খেল প্ৰদৰ্শন কৰিব পাৰিলে বঁটা প্ৰদান কৰিছিল, অন্যথা শাস্তি বিহিছিল।

খেলবোৰৰ বেছিভাগ বিহুৰ সময়তে অনুষ্ঠিত হৈছিল। নাওখেল, মালযুঁজ বৰ্তমানৰ ৰেষ্ঠলিংস্বৰূপ। আনহাতে, ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দুয়োপাৰৰ জনসাধাৰণৰ মাজত প্ৰচলিত খেলসমূহৰ অন্যতম হ'ল— হাউখেল, চোপখেল, টাংগুটি, ঘিলাখেল, লুকাভাকু, কড়ি খেল ইত্যাদি। বৰ্তমান থলুৱা খেলবোৰ লুপ্তপ্ৰায় যদিও দক্ষিণ কামৰূপৰ কোনো কোনো অঞ্চলত 'সুঁৱৰী' উৎসৱত মালযুঁজ এতিয়াও প্ৰচলিত আছে। গতিকে পাঠটোৰ জৰিয়তে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক পুৰণি থলুৱা খেলৰ প্ৰাধান্য অনুভৱ কৰি সেইবোৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিবলৈ উপদেশ দিয়া হৈছে।

ওপৰঞ্চি তথ্য :

- (ক) ভাৰতবৰ্ষৰ চাৰিবিধ জনপ্ৰিয় খেল হ'ল ফুটবল, ভলীবল, হকী আৰু ক্ৰিকেট।
- (খ) কাবাদী গ্ৰাম্য ভাৰতত বহুলভাৱে সমাদৃত পুৰণি খেল।
- (গ) অলিম্পিক খেল-প্ৰতিযোগিতাত ভাৰতবৰ্ষই হকী খেলত এতিয়ালৈকে আঠটা সোণৰ পদক লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

শিক্ষকৰ প্ৰতি :

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক খেল সম্পৰ্কে সম্যক জ্ঞান দিবলৈ যাওঁতে খেল-ধেমালিৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু প্ৰশিক্ষণ সম্পৰ্কে চমু আভাস দিব লাগিব। লগতে শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত খেল-ধেমালিৰ প্ৰয়োজনীয়তা সম্পৰ্কে ৰচনা প্ৰস্তুত কৰিবলৈ দিব লাগিব।